

УДК 658.012.32

ОЦІНКА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В.В. Смачило, к.е.н., доц.

В.О. Баляба

Харківський національний університет будівництва та архітектури, Харків, Україна

Смачило В.В., Баляба В.О. Оцінка соціальної відповідальності будівельних підприємств.

Проведено дослідження еволюції соціальної відповідальності бізнесу в світі та Україні. Здійснено аналіз теоретико-методичних засад ведення соціально відповідальної діяльності та її оцінки. Запропоновано перелік оціночних показників соціальної відповідальності будівельних підприємств із врахуванням їх специфічних особливостей та розроблено методику оцінки соціальної відповідальності будівельного підприємства. Рекомендовано виділяти: зону соціальної безвідповідальності підприємства, точку мінімальної соціальної відповідальності, зону соціальної відповідальності підприємства середнього рівня, зону соціальної відповідальності підприємства високого рівня.

Ключові слова: соціальна відповідальність бізнесу, оцінка соціальної відповідальності будівельного підприємства

Смачило В.В., Баляба В.О. Оценка социальной ответственности строительных предприятий.

Проведено исследование эволюции социальной ответственности бизнеса в мире и Украине. Осуществлен анализ теоретико-методических основ ведения социально ответственной деятельности и ее оценки. Предложен перечень оценочных показателей социальной ответственности строительных предприятий с учетом их специфики и разработана методика оценки социальной ответственности строительного предприятия. Рекомендовано выделять: зону социальной безответственности предприятия, точку минимальной социальной ответственности, зону социальной ответственности предприятия среднего уровня, зону социальной ответственности предприятия высокого уровня.

Ключевые слова: социальная ответственность бизнеса, оценка социальной ответственности строительного предприятия

Smachylo V.V. Balyaba V.O. Social assessment responsibility of the construction companies.

A study of the evolution of CSR in the world and Ukraine. The analysis of the theoretical and methodological principles of socially responsible conduct and assessment. List of proposed indicators of social responsibility of enterprises and construction methodology of evaluation of social responsibility of the construction company. Recommended provide: a zone of social irresponsibility business point of minimum social responsibility, social responsibility Enterprise area average level of social responsibility of enterprises high level.

Keywords: social responsibility, social responsibility rating of construction companies

Євроінтеграційні та глобалізаційні процеси, під дію яких підпадає Україна, вимагають зміни парадигми господарювання на всіх рівнях. В основі сучасних принципів господарювання покладено домінують соціальної відповідальності бізнесу (СВБ) перед стейкхолдерами задля стійкого розвитку (sustainable development) всіх учасників. Вказані зміни вимагають від всіх вітчизняних суб'єктів господарювання інтегруватися в світовий економічний простір на засадах соціальної відповідальності, що обумовить створення в Україні соціальної економіки. Важливою сферою господарювання країни є будівництво, яке має ряд специфічних особливостей, котрі впливають на динаміку впровадження практик соціально відповідального бізнесу в їх діяльність. Необхідною умовою соціально відповідального бізнесу є оцінка її рівня для подальшого коригування дій та досягнення кращих результатів в цій сфері, що вимагає вивчення й аналіз існуючих методик та методів в цій сфері, а також їх удосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблемами соціально відповідального ведення бізнесу присвячено велику кількість закордонних публікацій, в яких можна прослідити еволюцію впровадження соціально відповідального відношення до ведення бізнесу [1, 2]. Серед вітчизняних дослідників слід відмітити Баяру Д. [3] та Власову Т.Р. [4], які займалися дослідженням стану та виявленням перспектив розвитку соціальної відповідальності в Україні. Міжнародним базисом соціальної відповідальності є діяльність ООН, підтримка якої в цій сфері знайшла відображення в Глобальному договорі ООН [5] та стала відправною точкою впровадження соціальної відповідальності у всі сфери життя. Широко теоретико-методичні розробки в сфері оцінки СВБ представлені в міжнародній практиці [6-8] та розробками вітчизняних вчених [9-17].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Незважаючи на значну кількість досліджень в цьому напрямку, обмежено представлені рекомендації щодо формування оціночних показників соціальної відповідальності буді-

вельних підприємств, а також самі підходи до методики оцінки СВБ із врахуванням галузевої специфіки,

Метою статті є дослідження теоретико-методичних положень формування системи оціночних показників соціальної відповідальності будівельних підприємств та розробка методики оцінки СВБ.

Виклад основного матеріалу дослідження

Теорія відповідальності в цілому і соціальної зокрема, має глибокі філософські засади та пройшла значний еволюційний шлях розвитку. В економічній сфері елементи необхідності соціалізації економічних відносин відзначалися представникам багатьох наукових шкіл та течій. Пік популяризації цієї ідеї припадає на середину ХХ ст., коли, внаслідок бурхливого розвитку міжнародних економічних відносин, з'являються транснаціональні глобальні компанії з майже необмеженою владою, що спричиняє ріст впливу бізнес-структур на навколишнє середовище, принципи й пріоритети населення та життя суспільства в цілому. Це викликало формування на Заході нового типу держави – «держави загального добробуту» або «соціально відповідальної держави» («state welfare») [1]. Тому вже у 70-х роках минулого сторіччя П. Друкер говорив, що існує понад 60 визначень терміна «соціальна відповідальність бізнесу», які суттєво різняться між собою [2]. Відсутність обов'язкових, законодавчо-нормативних елементів веде до розмаїтої дефініції сутності вказаної категорії та дозволяє сформуванню різних підходів. Так, Д. Баюра вважає, що всі існуючі підходи опираються на дві протилежні точки зору: або розуміння бізнесу лише як засобу отримання прибутку шляхом добросовісної реалізації операційної функції, або розширення кола обов'язків бізнесу з обов'язками етичного характеру [3]. Сучасні тренди розвитку соціально-економічних систем вимагають більш широкого розуміння відповідальності бізнесу, і, окрім соціальної сфери, звертають увагу на економічні та екологічні наслідки діяльності підприємств. Виходячи з розуміння соціальної відповідальності бізнесу як концепції [4], що заохочує компанії брати на себе зобов'язання з реалізації значущих внутрішніх і зовнішніх соціальних програм, результати яких сприяють розвитку компанії, підвищуючи її стійкість у довгостроковій перспективі, поліпшенню її репутації й іміджу як соціально відповідального суб'єкта, а також розвитку суспільства в соціальній, економічній та екологічній сферах, слід зауважити, саме такий підхід дозволить внести докорінні зміни в природу соціально-економічної кризи, в якій знаходиться не лише національна економіка, а й українське суспільство.

На сьогоднішній час в економічній думці виділяють велику кількість концепцій соціальної відповідальності бізнесу (концепція економічної

відповідальності; концепція базової бізнес-стратегії; концепція обов'язків; концепція «стейкхолдерів»; концепція корпоративної підзвітності; концепція проактивності; добровільна концепція), головних з яких три [4]: теорія корпоративного егоїзму – ґрунтується на роботах М. Фрідмена та полягає в максимізації прибутків, чесній конкуренції без шахрайства, а ринок, як головний регулятор, справедливо розподілить ресурси; теорія корпоративного альтруїзму – є протилежною попередній та є розробкою Комітету з економічного розвитку (The Committee for Economic Development), який наголошує, що бізнес повинен робити більше задля покращення якості життя суспільства; теорія розумного егоїзму вважається «центристською» та полягає в розумінні та необхідності поточних соціальних витрат (які зменшують поточний прибуток) задля стійкого розвитку та отримання прибутку в стратегічній перспективі. Саме останній підхід найбільш імпує автору та співпадає з євроінтеграційним баченням розвитку бізнесу в Україні, що й буде покладено в основу подальшого дослідження

Слід наголосити, що, окрім теоретичних економічних напрацювань в цій царині, великий вклад в розвиток та становлення соціальної відповідальності як базису здійснення бізнес-діяльності у всьому світі, внесли міжнародні організації: ООН, ЄС та ОЕСР, які тісно співробітничать в цій сфері. Саме ООН є розробником кодексу поведінки транснаціональних компаній (1980 р.) та Глобального договору ООН (2000 р.) [5]. Крім того, на міжнародному рівні було розроблено перший міжнародний стандарт «Соціальна відповідальність 8000», який відповідає принципам Конвенції Міжнародної організації праці, Всесвітньої декларації прав людини, Конвенції ООН з прав дитини та визначає етичні критерії під час виробництва товарів та надання послуг [6, 7]. А в 2010 р. введено в дію міжнародний стандарт ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності», розроблений робочою групою ISO/WG SR на основі SA 8000, який є основою для бізнес-структур та державного сектора в сфері соціальної відповідальності [8].

Згідно з ним [8], соціальна відповідальність є відповідальністю організації за вплив своїх рішень та діяльності (продукти, послуги, процеси) на суспільство й навколишнє природне середовище, що реалізується через прозору та етичну поведінку, яка: допомагає сталому розвитку здоров'ю і добробуту суспільства; зважає на очікування зацікавлених сторін; не суперечить відповідному законодавству й міжнародним нормам поведінки та практикується у її відносинах (діяльність організації в рамках сфери свого впливу). Дане визначення не суперечить основним положенням теорії розумного егоїзму, тому в подальшому будемо керуватися ним.

В цій категорії слід відмітити обов'язкові (дотримання законодавства в сфері податків, праці, екології, тощо) та добровільні складові. Авторське бачення соціально відповідальних дій схиляється до більш широкого розуміння: ведення діяльності не лише за законом (обов'язковий рівень), а й понад встановлені норми, правила, закони. Щодо спрямованості дій суб'єктів соціальної відповідальності слід розрізняти внутрішню та зовнішню соціальну відповідальність: перша – спрямована на стейкхолдерів всередині підприємства; друга – на зовнішніх. В той же час, коло зацікавлених сторін носить індивідуальний характер, але можна виділити найбільш широкий перелік і, на думку [9], до них слід віднести: органи державної влади та місцевого самоврядування, регулюючі органи; акціонери та інвестори; інститути фінансово-кредитної системи; бізнес-партнери, постачальники та підрядники; ЗМІ та рейтингові агентства; співробітники підприємства; громадські організації; освітні установи; споживачі; населення територій присутності (міське співтовариство). Ще одним варіантом структурування соціальної відповідальності підприємства є виокремлення окремих компонент: трудової, екологічної, суспільної та економічної [10]. Структурування за тією чи іншою ознакою є домінантою для оцінки соціальної відповідальності підприємства. На думку [11] усю існуючу кількість методологічних підходів до оцінки соціальної відповідальності підприємств можна розподілити на методики соціальної звітності, індексний і рейтинговий методи, кількісні та якісні методи. За першою методикою соціальна звітність може готуватися за міжнародними стандартами (Звіт про прогрес реалізації принципів Глобального договору (COP – Communication on Progress); Звіт зі сталого розвитку (Global Reporting initiative – GRI); Звіт за стандартом AA1000 (Account Ability)) або на власний розсуд компанії за показниками та структурою. Індексні та рейтингові методи широко використовуються як в міжнародній практиці, так і в Україні. В основному переважають зовнішні індекси, на основі яких формуються рейтинги соціально відповідальних компаній. До найбільш популярних міжнародних індексів належать: Індекс Domini Social Investment (DSI 400) (здійснюється оцінка соціальних, екологічних та управлінських показників найбільших по капіталізації підприємств); Індекс стійкості Доу Джонса (Dow Jones Sustainability Index) (як еталони оцінки використовується економічна основа для розвитку підприємства, соціальна активність, екологічна діяльність); Індекс FTSE4Good (фінансові, соціальні й екологічні показники підприємства); Індекс корпоративної добродійності (Corporate Philanthropy Index); Метод Лондонської групи порівняльного аналізу (London Benchmarking Group) (аналіз соціальної залученості підприємства). У якості внутрішнього індексу соціальної відповідальності підприємства використовують

методику, запропоновану в роботі [12], на основі експертної оцінки та модифікованої матриці SPACE-аналізу. Найбільш популярним українським індексом оцінки СВБ є Індекс прозорості та підзвітності. Саме зовнішні індекси є основою для розрахунку рейтингів соціально відповідальних компаній (РА «ГВардія»), рейтинг «зелених» компаній (ІА «ЛІГАБізнесІнформ»). Також рейтингові методики пропонувалися в роботах [13,14].

Грунтовна оцінка соціальної відповідальності забезпечується використанням комбінації якісних та кількісних методів. Власні методики щодо застосування комбінації вказаних методів пропонувалися в роботах [9, 10, 15]. Фахівцями виділено такі напрями (об'єкти) оцінювання соціальної відповідальності підприємств [11]: соціальні інвестиції (та в їх межах соціальна політика); ефективність/результативність соціальної відповідальності підприємства; КСВ-практики.

Вибір того чи іншого методичного підходу та інструментарію залежить від цілей та об'єкту оцінки; розуміння самої сутності соціальної відповідальності підприємства суб'єктами оцінки, галузевою та іншою специфікою діяльністю об'єкта, правовим полем господарювання та міжнародними договорами, тощо.

Найбільш актуальним, всебічним та ґрунтовним міжнародним документом, на думку автора, є саме стандарт ISO 26000:2010 «Керівництво з соціальної відповідальності», тому доцільно оцінку соціальної відповідальності підприємства здійснювати за наведеними в ньому проблемами: організаційне управління (принципи соціальної відповідальності); права людини; трудові практики; довілля; сумлінні ділові практики; проблеми, пов'язані із споживачами, участь в житті спільнот та їх розвиток [8, 11, 16]. Відповідно до наведених проблем пропонується формувати показники оцінки соціальної відповідальності будівельного підприємства (СВБП) із врахуванням їх галузевої специфіки. Базуючись на рекомендаціях щодо обґрунтування системи оціночних показників соціальної відповідальності підприємства, які надано в [11, 15, 17] слід виділяти часткові та загальні, кількісні та якісні, зовнішні та внутрішні показники оцінки; враховуючи операційність та зручність для менеджменту, відповідність цілям, критерії міжнародних стандартів та галузеву специфіку. Методика оцінки рівня соціальної відповідальності будівельного підприємства наведена на рис. 1.

Вона базується на залученні експертів та бальної оцінці, що викликано необхідністю обґрунтування оціночних показників та визначення їх значення, які є різноспрямовані та різновимірні. Шкала бальної оцінки в межах від 1 (найгірше значення) до 10 (найкраще значення). Найкраща оцінка може характеризуватися як найвищим його значенням, так і найнижчим, залежно від типу показника.

Перший етап присвячений обґрунтуванню переліку показників, які будуть оцінювати соціальну відповідальність будівельного підприємства у відповідності із стандартом ISO 26000, на основі опитування експертів, у якості яких виступили керівники структурних підрозділів будівельних підприємств Харківщини

та науковці ХНУБА. Використання експертного методу дозволило сформулювати перелік оціночних показників (47 позицій) з методикою їх визначення за кожною проблемою згідно стандарту ISO26000, критерієм оцінки, віднесенням до кількісного чи якісного показника та із врахуванням галузевої специфіки (табл. 1).

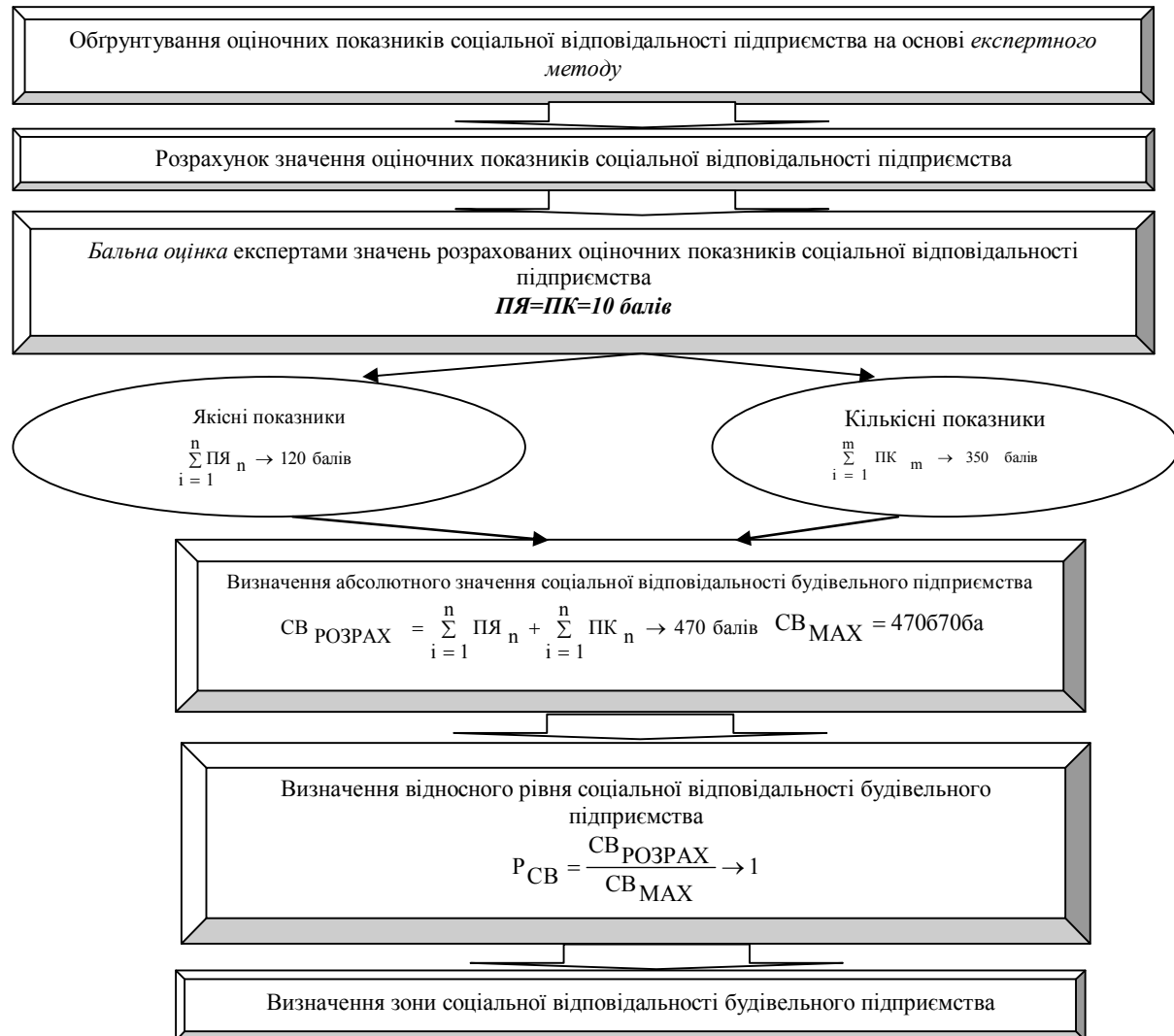

Рис. 1. Методика оцінки рівня СВБП

У якості специфічних галузевих показників, які впливають на рівень соціальної відповідальності будівельного підприємства введено показники: ПК20, ПК35. Пояснення до позначень: ПЯ_n – n-ий якісний показник. (n=12); ПК_m – m-ий кількісний показник (m =12); К(критерій): 1 – критерій оцінки якісного показника, виставляється 10 балів за умови відповідності наявного вимогам; 0 або →min – критерій оцінки кількісного показника, краще значення якого характеризується відсутністю або зменшенням; →1 – критерій оцінки кількісного показника, краще значення якого максимально наближається до одиниці; →max – критерій оцінки кількісного показника, значення якого зростає; 1 або →max –

критерій оцінки кількісного показника, значення якого рівне або навіть перевищує 1; 1 або →min – критерій оцінки кількісного показника, значення якого рівне або навіть менше 1.

На другому етапі відбувається розрахунок фактичного значення визначених показників за встановленою методикою.

На третьому – перевіряється їх відповідність встановленим критеріям та здійснюється безпосередня оцінка. У відповідності до результатів перевірки експерти виставляють бали від 1 до 10 за кожним показником та визначається загальна сума балів за всіма оціночними показниками.

Максимальне значення якісних показників становить 120 балів ($\sum_{i=1}^n \text{ПЯ}_i^{\max} = 120 \text{ балів}$), кількісних – 350 балів ($\sum_{i=1}^m \text{ПК}_i^{\max} = 350 \text{ балів}$). На

четвертому етапі визначаємо фактичне значення соціальної відповідальності підприємства в балах та співставляємо його з максимально можливим.

Таблиця 1. Система оціночних показників СВБП

Проблемний напрямок	Оціночні показники (кількісні/якісні)	Позначення	Критерії оцінки (К)	
Організаційне управління	Соціальний звіт на основі міжнародних стандартів	ПЯ1	1	
	Веб-сайт підприємства з інформацією соціального характеру	ПЯ2	1	
	Кількість позовів зі сторони зовнішніх стейкхолдерів	ПК1	0 або $\rightarrow \min$	
Права людини	Відношення задоволених скарг щодо порушення прав людини до поданих	ПК2	$\rightarrow 1$	
	Відношення кількості працюючих із вразливих груп до загальної кількості працівників підприємства	ПК3	$\rightarrow \max$	
	Кількість позовів щодо порушення прав людини зі сторони внутрішніх стейкхолдерів	ПК4	0 або $\rightarrow \min$	
Трудові практики	Частка прийнятих із вразливих груп до загальної кількості прийнятих на підприємство	ПК5	$\rightarrow \max$	
	Наявність колективного договору	ПЯ3	1	
	Наявність органів соціального діалогу на підприємстві	ПЯ4	1	
	Відношення кількості робочих місць, що відповідають вимогам охорони праці та техніки безпеки до загальної кількості робочих місць	ПК6	1 або $\rightarrow \max$	
	Відношення суми витрат на соціальний захист та покращення умов праці до загальної суми прибутку підприємства	ПК7	$\rightarrow \max$	
	Коефіцієнт виробничого травматизму	ПК8	0 або $\rightarrow \min$	
	Відношення суми витрат на навчання та розвиток персоналу до загальної суми операційних витрат підприємства	ПК9	$\rightarrow \max$	
	Витрати на підвищення кваліфікації, навчання, перепідготовку в розрахунку на одного працівника	ПК10	$\rightarrow \max$	
	Коефіцієнт стійкості кадрового складу	ПК11	1 або $\rightarrow \max$	
	Відношення середнього розміру заробітної плати працівників підприємства до середнього по галузі	ПК12	1 або $\rightarrow \max$	
	Частка витрат на оплату праці в собівартості продукції	ПК13	$\rightarrow \max$	
	Питома вага премій, заохочувальних та компенсаційних виплат в фонді оплати праці в розрахунку на одного працівника	ПК14	$\rightarrow \max$	
	Питома вага суми заборгованості по заробітній платі в загальній сумі заробітної плати	ПК15	0 або $\rightarrow \min$	
	Питома вага молодих спеціалістів в загальній чисельності працюючих	ПК16	$\rightarrow \max$	
	Довкілля	Частка витрат, які були виділені на організацію природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів на підприємстві, в інших операційних витратах	ПК17	$\rightarrow \max$
		Сума сплаченого екологічного податку до суми нарахованого	ПК18	1
Сума інвестицій в довгострокові екологічні проекти		ПК19	$\rightarrow \max$	
Частка екологічно безпечних технологій та матеріалів будівництва до загальної їх кількості		ПК20	1 або $\rightarrow \max$	
Сумлінні ділові практики	Залучення працівників підприємства до охорони довкілля та ресурсозберегання	ПЯ5	1	
	Дотримання законодавства про добросовісну конкуренцію	ПЯ6	1	
	Пропаганда соціальної відповідальності	ПЯ7	1	
	Антикорупційна діяльність	ПЯ8	1	
	Практики відповідального залучення в політику	ПЯ9	1	
	Відношення суми сплачених податків до загальної суми нарахованих податків	ПК21	1	
	Відношення простроченої кредиторської перед діловими партнерами до загальної суми кредиторської заборгованості перед діловими партнерами	ПК22	0 або $\rightarrow \min$	
Проблеми, пов'язані із споживачами	Дотримання конфіденційності відносно споживачів	ПЯ10	1	
	Дотримання закону про добросовісну рекламу	ПЯ11	1	
	Проведення інформаційних освітніх заходів серед споживачів	ПЯ12	1	
	Кількість отриманих рекламцій та претензій від споживачів	ПК23	0 або $\rightarrow \min$	
	Питома вага продукції, що відповідає міжнародним стандартам у загальному обсязі її впуску	ПК24	1 або $\rightarrow \max$	
	Відношення ціни продукції підприємства до середньої ціни продукції по галузі	ПК25	1 або $\rightarrow \min$	
Участь в житті спільнот та їх розвиток	Питома вага продукції, що супроводжується сервісними послугами у загальному обсязі її впуску	ПК26	1 або $\rightarrow \max$	
	Відношення кількості новостворених робочих місць до загальної чисельності робочих місць підприємства	ПК27	$\rightarrow \max$	
	Відношення чисельності прийнятих після навчального закладу до загальної чисельності прийнятих на роботу	ПК28	1 або $\rightarrow \max$	
	Частка витрат на проведення соціальних програм спільно із громадськими організаціями в чистому прибутку підприємства	ПК29	$\rightarrow \max$	
	Частка витрат на проведення соціальних програм спільно із органами місцевої влади в чистому прибутку підприємства	ПК30	$\rightarrow \max$	
	Питома вага соціальних інвестицій у розвиток територій присутності в чистому прибутку підприємства	ПК31	$\rightarrow \max$	
	Питома вага коштів, які були виділені на участь у благодійних акціях та проектах, у чистому прибутку підприємства	ПК32	$\rightarrow \max$	
	Питома вага інвестицій на розвиток науки, освіти та технологій в загальній сумі інвестицій підприємства	ПК33	1 або $\rightarrow \max$	
	Витрати на охорону здоров'я в розрахунку на одного працюючого	ПК34	$\rightarrow \max$	
	Питома вага обсягів соціального житла в загальному обсязі збудованого житла	ПК35	$\rightarrow \max$	

Максимальне значення СВБП утворюється сумуванням значень якісних та кількісних показників та становить 470 балів

($СВ_{МАХ} = 4706706а$); розрахункове значення повинно наблизитися до максимального

$$(СВ_{РОЗРАХ} = \sum_{i=1}^n ПЯ_n + \sum_{i=1}^n ПК_n \rightarrow 470 \text{ балів}).$$

З метою визначення рівня соціальної відповідальності ($P_{СВ}$) переведемо абсолютне значення у відношенні до відношення розрахованого значення до максимального, відповідно, цей коефіцієнт повинен прямувати до одиниці:

$$P_{СВ} = \frac{СВ_{РОЗРАХ}}{СВ_{МЗХ}} \rightarrow 1 \text{ (п'ятий етап)}.$$

Врахування попередньо викладених положень вимагає визначення обов'язкового рівня СВБП, який буде базуватися на діяльності підприємства в межах правового поля, без порушення положень нормативно-законодавчих актів. Обов'язковий рівень представлений показниками ПЯ3, ПЯ4,

ПЯ6, ПЯ8, ПЯ10, ПЯ11, ПК6, ПК8, ПК15, ПК18, ПК21, ПК22, які не можуть бути оцінені менше 10 балів, бо, відповідно, тягнуть за собою порушення чинного законодавства, а підприємство, яке порушує закон не може вважатися соціально відповідальним. Тому можемо запровадити критерій, за якого виконання вказаних вимог забезпечує мінімальний рівень СВ й становить він 120 балів. Тобто, підприємство, яке під час оцінки набрало менше 120 балів вважається соціально невідповідальним. Це дозволяє ввести в економічний обіг поняття «соціально невідповідальне підприємство» – суб'єкт господарювання, який не задовольняє мінімальним вимогам законодавчо-нормативних положень щодо соціальної відповідальності. Залишок балів пропонуємо рівномірно розподілити між середнім та високим рівнем соціальної відповідальності, що дозволить сформувати відповідні зони соціальної відповідальності та діапазони (рис. 2).

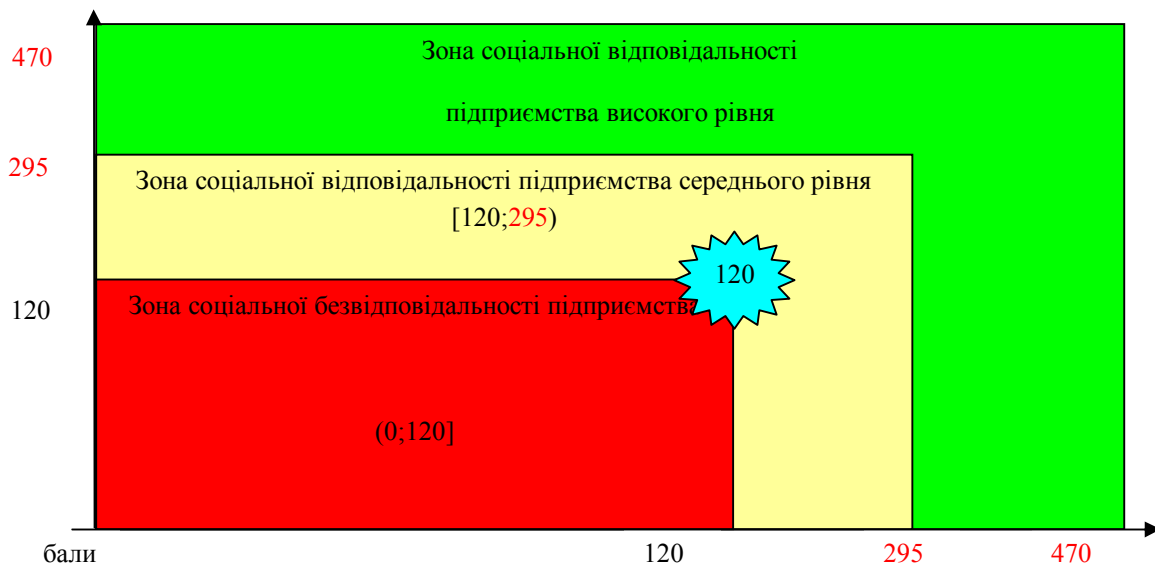

Рис. 2. Зони соціальної відповідальності будівельного підприємства

З рис. 2 можемо зробити висновок, що точка 120 балів є точкою мінімальної соціальної відповідальності, якої зобов'язано досягти будь-яке підприємство, а показники, що її забезпечують не можуть не відповідати встановленому критерію. Тому шостий етап присвячений визначенню, в якій зоні знаходиться підприємство, з метою встановлення реального положення, подальшого розвитку соціальної відповідальності підприємства та формування необхідних програм заходів.

Висновки

Визначено необхідність впровадження парадигми соціальної відповідальності в діяльність вітчизняних бізнес-структур задля стійкого

розвитку та виходу із соціально-економічної кризи; базисом дослідження стало розуміння сутності соціальної відповідальності бізнесу на основі стандарту ISO 26000:2010 та теорії розумного егоїзму; запропоновано методикку оцінки рівня соціальної відповідальності будівельного підприємства на основі методичного підходу, який передбачає комбінацію якісних та кількісних показників оцінки, що визначаються експертним та оцінюються бальним методами, із виділенням специфічних галузевих показників соціальної відповідальності, характерних для будівельних підприємств, та визначенням її обов'язкового та добровільного рівнів. Перевагами даної методики є гнучкість та універсальність, що дозволить вра-

ховувати зміни в оточуючому та внутрішньому середовищі, спричинені його розвитком, та доповнювати і змінювати оціночні показники; наявність обов'язкової складової соціальної відповідальності будівельного підприємства, недосягнення якої робить суб'єкт господарювання соціально невідповідальним, дозволило ввести в науково-економічний обіг поняття «соціально невідповідального підприємства», точки соціальної відповідальності, досягнення якої є мінімаль-

ною необхідною умовою господарювання на засадах соціальної відповідальності, та встановити діапазони та зони соціальної відповідальності будівельного підприємства.

У якості подальших перспектив дослідження в цій царині планується розвиток математичного інструментарію зонування та критеріального опису рівнів соціальної відповідальності будівельних підприємств.

Список літератури:

1. Самуэльсон П.А. Экономика: учеб. пособие для студ., обуч. по экон. напр. и спец. / П.А. Самуэльсон, В.Д. Нордхаус ; ред. пер. с англ. Л.С. Тарасевич, А.И. Леусский. – 15.изд. // М.: Бином: КноРус, 1997. – 800 с.
2. Drucker P.F. Management: Tasks, Responsibilities, Practices// N.Y.: Harper&Row, 1974. – 840 p.
3. Баюра Д. Система корпоративного управління в Україні: стан та перспективи розвитку (монограф.) / Д. Баюра // Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». – 2009. – С. 288.
4. Власова Т.Р. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність та тенденції [Електронний ресурс]: (матеріал конференції) / Т.Р. Власова// Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ – Режим доступу: http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2013/v1/NV-2013-V1_8.pdf.
5. Глобальний договір ООН [Електронний ресурс]. Міністерство соціальної політики України/ Соціальне страхування та партнерство. – 2008. – Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article%3Bjsessionid=07E30561B5BF4DDE28B50412BE5BA03D?art_id=88867&cat_id=34940.
6. Гуняева Н. Міжнародні стандарти в галузі соціальної відповідальності / Ніна Гуняева, 2004. – (Стандарти та якість). – (№10). – С. 61-65.
7. Маматов Т. Міжнародні стандарти в області соціальної відповідальності: механізм адаптації для органів державного контролю України / Т. Маматов., 2010. – (Вісник Дніпропетровського регіонального інституту державного управління). – С. 51-53.
8. Керівництво з соціальної відповідальності ISO/DIS 26000 / Міжнародна організація стандартизації: Guidance on social responsibility. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: isotc.iso.org.
9. Черних О.В. Управління соціальною відповідальністю на великих підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / Черних О.В.; Донецький інстит. економ. промисл. – Донецьк, 2012. – 26 с.
10. Грицина Л.А. Механізм формування корпоративної соціальної відповідальності в управлінні підприємством: дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка і управління підприємствами» / Л.А. Грицина; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2009. – 20 с.
11. Євтушенко В.А. Оцінка корпоративної соціальної відповідальності: методи, об'єкти, показники / В.А. Євтушенко // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 46 (1019). – С. 53-63.
12. Лепіхіна Т.П., Мохова Є.Г. Формування соціальної політики фірми на основі розрахунку індексу її соціальної відповідальності / Т.П. Лепіхіна, Є.Г. Мохова // Вісник Пермського національного дослідницького політехнічного університету. Серія «Соціально-економічні науки». – 2012. – № 13 (37). – С. 113-127.
13. Товма Н.А. Рейтингові показники КСО [Електронний ресурс]. Видавничий дім Освіта і Наука / Н.А. Товма. – 2009. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_NMIV_2009/Economics/4/.
14. Березіна О.Ю. Кількісна оцінка соціальної відповідальності корпорацій / О. Ю. Березіна / Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 1(32). – С. 97-101.
15. Ворона О.В. Методичні підходи до оцінки рівня соціальної відповідальності / О.В. Ворона // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 30. – С. 127-133.

16. Фурса М. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності в Україні: державно-управлінський аспект. Зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України – за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева. – Львів, 2012 – 498 с.
17. Корпоративна соціальна відповідальність: питання теорії і практики: монографія [Електронний ресурс] / Д.Г. Перекрестов, І.П. Поваріч, В.А. Шабашов. – М.: Видавництво «Академія Природознавства». – 2011. – Режим доступу: <http://www.rae.ru/monographs/139-4596>.

Надано до редакції 06.11.2015

Смачило Валентина Володимирівна / Valentina V. Smachylo
miroslava.valya@rambler.ru

Баляба Володимир Олександрович / Volodimir O. Balyaba
nils1234@ukr.net

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Оцінка соціальної відповідальності будівельних підприємств [Електронний ресурс] / В. В. Смачило, В. О. Баляба // *Економіка: реалії часу. Науковий журнал.* – 2015. – № 6 (22). – С. 162-169. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n6.html>